

Navika sila velika.

(Národna pripovedka.)

Živel je tajno dóbo bogat in zato jako sloveč mož, ki si pa svojega premoženja ni pravično pridobil. Kvartal je rad. Pri kvartanji je znal tako umetno kvarte zlagati in deliti, da gotovo ni slabih dobil, pa tudi, ako je slabe dobil, znal je tako zvijačno igrati, da je vendar vselej le on igro dobil. Njegovi soigrači so bili s takovim ravnanjem večkrat hudo poškodovani, nekateri so celo ob vse svoje premoženje prišli, a on se je prav zaničljivo smijal, ter se iz njih norčeval, rekoč, da ima on vse njihovo premoženje v svojem žepu.

Mnogo mnogo jih je bil že na takov način v svoje zanjke vjel in vsega premoženja obral. Ker pa po krivem dobljeni novce nima teka, se je tudi pri njem kmalu spreobrn timer. Izbolel je namreč prav nevarno in tudi na kratko bolezen kmalu umerl. Položili so ga na mertvaški oder in čuvali. Prišli so ga čuvat tudi trije dijaki, ki so se drug drugemu bahali, da jih ni ničesar strah, pa tudi ne tega merliča. Čuvali so ga že dalj časa in si z marsičem spanje preganjali, ali na vse zadnje pride vendar ura spanja in jelo se jim je dremati. Da bi ne zaspali, izmisli se eden, ki je bil ves živ na kvarte, da bi parpoti vergli. In res, mesto moliti in se o merličevih dobrih lastnostih pogovarjati, začeli so kvartati.

Pri kvartanji se je novo življenje začelo, in kmalu jim je minulo spanje. Veseli in pogumni so bili pri kvartah, in eden, ki se je najpogumnejšega bahal, rekel je: „Ako bi ta merlič vstal od mertvih in bi nas videl kvartajoče, radoveden sem, bi li ga želja obišla do kvart, in bi li poznal še kvarte, s katerimi si je, kakor pripovedujejo, toliko premoženja pridobil, da ni znal kam ž njim, in ga je zakopal. V tem hipu se sliši neko stezanje in stokanje; kmalu potem se vzdigne merlič, igralce stermo in plaho pogleda, ter je tako nagovori: „Vas eden je mene pri kvartah omenil in glas kvart me je izbudil, ter me iz ónega sveta privabil nazaj k vam: hočete morda kvartati z mano?“

V strahu in trepetu odgovorita dva, da hočeta, ako je oživljenikova volja, a tretji, ki se je deržal za najpogumnejšega, pobral je naglo svoja šila in kopita ter jo naglo ves prestrašen pobrisal domóv.

Ostali trije začno igrati. Oživljenik gleda okolu sebe, in reč bi, da mu nekaj manjka; in res mu manjka novcev, pa le na videz. Začne tedaj ostala dva prositi, naj mu posodita novcev, ker njemu jih manjka, in ne more ž njima igrati. Ali dijaka se deržita stanovitno in resno, ter mu odbijeta prošnjo rekoč, ako nima novcev, naj ne igra. Nato oživljenik z nekako jezo izterga iz poda eno podnico, ter privleče velik lonec polhen žoltih (rumenih) cekinov. Igrali so nekaj časa in oživljenik je izgubil vse, kar je bilo cekinov v loncu. Zopet ju začne prositi, ter pravi, da sta zdaj že toliko dobila od njega, da mu lahko posodita. Ali óna dva mu nečeta čisto nič posoditi, ter pravita, da naj neha igrati, ako nima več novcev. Oživljenik pa vstane, ter izterga še drugo podnico iz poda, pa privleče še drugi lonec samih žoltih cekinov. Igra se zopet začne in oživljenik za rošnjo vse izgubi.

Ko tudi drugi lonec cekinov izgubi, popade ga huda jeza in začne škripati sè zobmi. Kmalu se pa potolaži, ter ju jame zopet prositi na pósodo tako milo, da bi se ga bila dijaka skorej usmilila. Enega izmed njiju obide merzla zóna, ter pravi, da tega nikakor storiti ne moreta, ker oživljenik se le norčuje in ima

še dosti novcev. — Nato zarohni oživljenik, ter reče: „Kamor je šlo vse, tja naj gre še to;“ izterga še tretjo podnico in privleče tretji lonec polhen samih žoltih cekinov, kar je tudi vse do zadnjega vinarja v kratkej igri izgubil.

Ko je še ta lonec izgubil, zagrabi ga jeza in jame malo ne blaznovati, ter rotiti svoja tovariša in ju lepo pa živo prositi, naj mu vsaj zdaj posodita, ker sta vendar dosti novcev od njega dobila. Ali vse zastonj, — nista mu nič dala. Ko mu nista hotela posoditi na vse njegove prošnje in grožnje, zadere se ves razkačen na njiju, veleč: „Zahvalita se Bogu nebeškemu, da vama ni dal misli meni novcev posoditi; kajti, ako bi se bilo to zgodilo, bil bi vaju na hip v prah in pepel izpremenil na živ zgled vsemu človeštvu. Ovi novci so po krivici pridobljeni, zato je bosta vidva po prigovoru: „kakor došlo, tako prošlo“ zopet izgubila; kajti na kvartah pridobljeni novci nima božjega blagoslova, in kvartarji ne bodo nikedar srečni. Jaz sem rad kvartal in to tudi z vspehom, pa vendar nisem srečen, niti zdaj, ko nimam novcev, niti sem bil tedaj, ko sem jih preveč imel. Z vama bode isto tako. Zašla sta v gréz, iz katere ni več mogoče nazaj. Kvartanje je peklenščekovo delo in kedor koli se tega dela loti, on je tudi njegov; kajti slaba prilika doprinaša le slabo delo, in gorje tistemu, ki to izkusi.“ To rekši vleže se in zopet je mertev, a naša dva dijaka odideta v velikem strahu domov.

Zaigrala sta kasneje vse, kakor jima je nesrečnik rekel, in ker do tretje nesreče rado gre, storila sta tudi nesrečno smert. Glejte otroci, takov je pot nepoboljšljivih grešnikov! Zla prilika je živa nesreča, in kedor se je lovi, smolo nesreče zagrabi, katera se ga tako dolgo derzi, dokler ga pogubi. Zatorej se čuvajte slabe prilike, dokler je še čas; kajti res je, kar pravi prigovor: navika*) sila velika.

x — y.

A z i j a.

Azija se na severu do ledenega morja in na jugu do ravnika razteguje; zaradi tega so tam najmerzlejši in najgorkejši, najrodovitnejši in najbolj osojni kraji. Severna Azija (severna Sibirija) je žalostna puščava; v tem kraju še celó vode ni, je neizrečeno merzlo, in le po malem travu in robidovje raste; srednja Azija ima najvišje gore (Imavske gore) 26.000 čevljev visoke in neizrečeno velike puščave in pustinje. Vse drugače je to v južnej Aziji; tu ne rodi zemlja le sadežev kakor v južnej Evropi, marveč vse, kar more razveseliti človeško sercé. Raztezajo se gozdi vedno zeleni, v katerih rastejo velikanska drevesa; tu rastejo palmova drevesa, potem cimet, muškatovi orehi, poprovi germa, riž, kava, čaj, bombaž, najboljša zdravila in barvila.

Razun navadnih rudnin, najde se v Indiji tudi demant, in v Uralu zlató, platina, srebro in kalamit.

Nič manj različno je živalstvo v Aziji. Tam so vse evropejske divje in

*) Navika je to, kar se človek nauči, torej isto, kar nauk ali navada. Ta prigovor je po slovenskej obliki in znači to, kar iz nemškega vzeti: „navada je železna srajca.“